

LÄNSSTYRELSEN**SKÖTSELPLAN****Bilaga 7****ÄLVSBORGS LÄN****1996-11-11**

NATURRESERVATET

GRINNSJÖ DOMÄNRESERVAT

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

sida

I ALLMÄN BESKRIVNING

1	Administrativa data	2
2	Grunden för beslutet samt föreskrifter	2
3	Översiktlig beskrivning	4
3.1	Naturförhållanden	4
3.2	Historik	5
3.3	Markanvändning	6
3.4	Tillgänglighet	6
3.5	Anordningar för friluftslivet	7
3.6	Tillsyn	7

II PLANDEL

1	Disposition och skötsel av mark och vatten	6
1.2	Generella riktlinjer och åtgärder	6
1.3	Behandling av skötselområden	9
2	Anordningar för rekreation och friluftsliv	14
3	Tillsyn	15
4	Dokumentation av utförda åtgärder	15
5	Revidering av skötselplanen	16
6	Finansiering av naturvårdsförvaltningen	16

INVENTERINGAR OCH RAPPORTER	17
-----------------------------	----

ALLMÄNN BESKRIVNING

1 *Administrativa data*

Reservatets benämning:	Grinnsjö Domänreservat
Objektnummer:	
Kommun:	Vänersborg
Registerområde:	Västra Tunhem
Lägesbeskrivning:	Centrala delen av Hunneberg, ca 7,5 km väster om Trollhättan
Gräns:	Reservatets gräns är markerad med kraftigt steckad linje på bifogad karta, bilaga B
Fastigheter:	Hunneberg 1:2
Markägare:	Assi Domän AB
Areal:	37,8 ha, därav landarea 37,8 ha
Naturtyper:	Annan träd/ buskbärande hagmark 4 ha Hackslåttmark 5 ha Slåttermad 0,4 ha Myrmark 9 ha Barrskog 15,4 ha Blandsumpskog 1 ha Åker 3 ha
Naturvårdsförvaltare:	Assi Domän AB

2 *Grund för beslut samt föreskrifter*

Ändamålet med naturreservatet

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara och vårda ett för den vetenskapliga naturvården värdefullt småskaligt och ålderdomligt jordbrukslandskap.

Reservatsföreskrifter

- A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

1. utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att uppföra byggnad eller anläggning,
2. uppföra mast, antenn eller liknande anordning,
3. anlägga väg eller parkeringsplats,
4. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad,
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna,
6. slutavverka, så eller plantera skog,
7. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

8. uppföra torrtoalett,
9. upplåta mark för orientering eller annan idrottstävling,
10. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med reservatets skötsel.

Åtgärder som anges i den till detta beslut hörande skötselplan får utföras av naturvårdsförvaltaren eller av den som naturvårdsförvaltaren utser utan hinder av föreskrifterna A4 (avser stängsling och uppsättning av gärdesgårdar kring åkrar, slätterängar och betesmarker), A5 (avser rensning av diken på åkermark) och A6 (avser avverkning av barrträd på fd åkermark).

-

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning av reservatet,
2. uppsättning av informationstavlor på platser som anges i fastställd skötselplan,
3. anläggning och underhåll av stängsel och leder som anges i fastställd skötselplan.
4. skötsel i form av slätter, bete, röjning, gallring, avverkning, restaurering och åkerbruk som anges i fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. cykla eller framföra motordrivet fordon annat än på anlagda vägar,
2. tälta annat än på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats,
3. elda annat än på anvisade platser,
4. störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt,
5. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar,
6. plocka växter eller växtdelar med undantag för bär och svamp,
7. medföra okopplad hund eller annat husdjur annat än i samband med jakt,
8. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift.

Jakt vid lya och gryt får ske utan hinder av föreskrift C4.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen mm som framgår av bifogad skötselplan.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara Assi Domän.
3. Naturreservatet skall genom naturvårdsförvaltarens försorg utmärkas enligt svensk standard (SIS 021522) och Naturvårdsverkets anvisningar.
4. Skötselavtal skall tecknas mellan naturvårdsförvaltaren och länsstyrelsen och åtgärderna skall fortlöpande dokumenteras av naturvårdsförvaltaren.

3. *Översiktlig beskrivning*

3.1 Naturförhållanden

Reservatet sträcker sig från Grinnsjö i norr till torpet Fagerhult i söder.

Berggrunden utgörs av diabas som täcks av ett tunt moräntäcke. På många ställen förekommer nakna berghällar. Torvjord förekommer utmed sjöarna och i de låglänta delar samt i reservatets centrala del där det ligger en mindre tallmosse som åtskiljer de båda torpställena.

Området ligger på ca 105 möh. Det är beläget i södra änden av den sänka som utbreder sig inom Hunnebergs centrala del och som begränsas i väster och söder av en mer än 25 meter hög sluttning.

Skogsmarken består till stor del av ca 90-årig barrblandskog där gran och tall växelvis dominerar. Några ungskogsområden förekommer och då i första hand på flera av de gamla åkertegarna. Inslag av björk och ek är vanligt förekommande. I anslutning till torpen förekommer alm, lind, oxel, asp, ask, rönn och ek men även apel och hästkastanj.

Hedvegetation av rödventyp och fårsvingeltorräng dominerar de öppna gräsbundna markerna runt Fagerhult för att ställvis övergå i en blåbärs-lingon hedtyp. Vid Grinnsjö förekommer även blåtåtel-fuktäng, högortfuktäng och stagghed.

Trots långa tider av utebliven hävd finns i inägorna fragment av hävdgynnade arter som stagg, slåttergubbe, trådtåg, ängsvädd, brudbröd, smörboll, bockrot, knägräs, blodnäva och klockgentiana.

3.2 Historik

Grinnsjö bedöms vara en av de äldsta bosättningarna på bergen. Torpet omnämns i jordeboken 1640. Det har brutits och odlats upp av fria nybyggare men betraktades som kronans egendom, när det 1650 såldes till fältmarskalk Gustaf Horn. 1685 tog Karl XI tillbaka det i reduktionen och 1700 till 1750 var det fördelshemman för majorens stab vid Västgöta-Dals regemente.

1831 löstes torpet in som löneboställe för kronojägaren på Fagerhult. Grinnsjö omfattade 1926 9,3 ha, varav 0,7 ha var åker fördelat på 15 skiften. Beträffande Fagerhult omfattade jorden 1892 9,1 ha, varav 3,2 ha åker. 1926 var den 8 ha, varav 2,4 ha åker

Det nuvarande husets timmerstomme är troligen från 1700-talet. En backstuga och en ladugård revs på 1950-talet. Jordkällaren kvarstår. Huset 150 meter norr om torpet byggdes på 1920-talet som förläggning för sk samvetsömma. När Grinnsjö övergick från löneboställe till skogsjordbruk med arbetsskyldighet på kronoparken är osäkert. Det lades ned 1956. Sista brukare var August och Ida Andersson.

Fagerhult omnämns liksom Grinnsjö i jordeboken första gången 1640. Kronan sålde även det till fältmarskalken Gustav Horn 1650 och återtog det under Karl XI:s reduktion 1685. Från 1700 - 1750 tillhörde Fagerhult Majorens stab vid Västgöta-Dals regemente som fördelshemman.

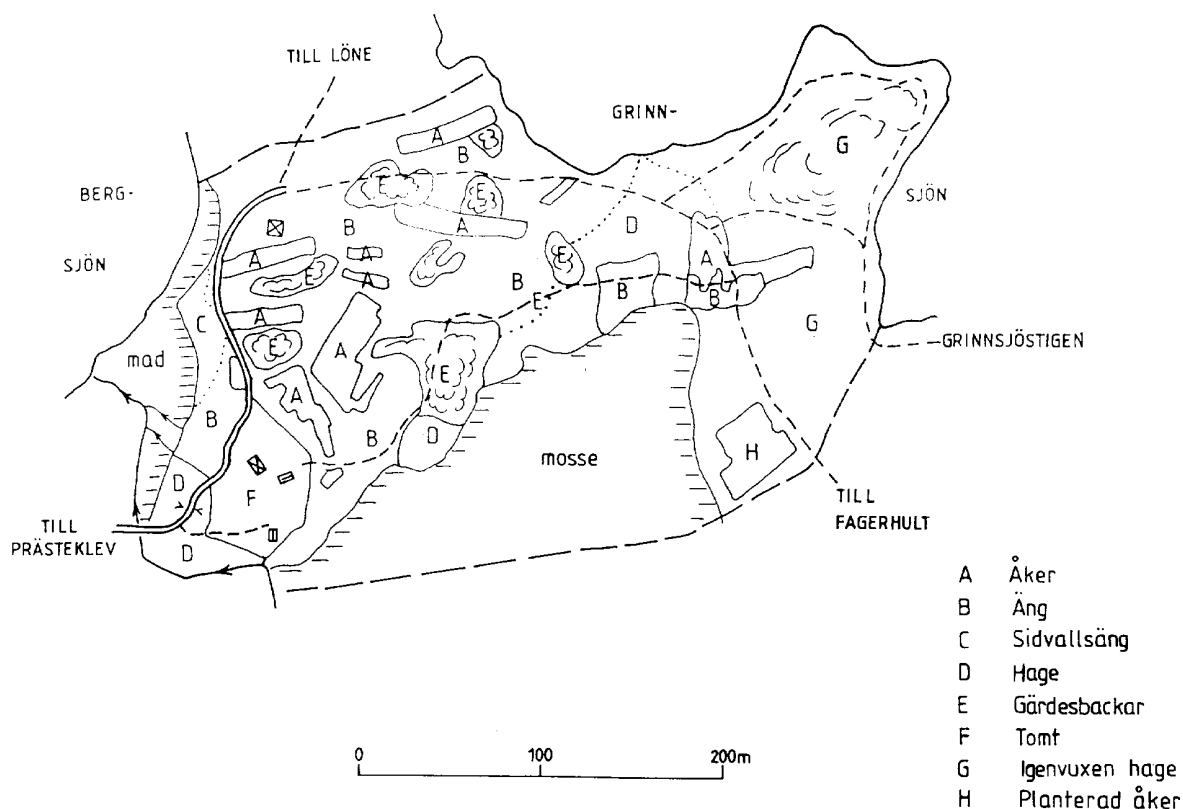
Kronan inlöste Fagerhult som kronojägarboställe 1831, vilket det var fram till 1939. Det blev sedan skogsjordbruk fram till 1961. Det nuvarande husets bottenvåning uppfördes omkring 1860, då även vårdträdet, den gamla linden, planterades.

I ett memorial från 1720 kan utläsas att Grinnsjö räntade $\frac{1}{2}$ lispund (4,25 kg) smör och att *”husen i Mann och Ladugården äre behåldne, men haar ingen åkerjord, utan Eng till 16 stackar, liten Kåhltäppa, Humblegård til 20 stänger, gott och tilräckeligt Muhlbete på Cronoparcken”*. Beträffande Fagerhult räntade torpet 8,5 kg smör och beskrivs vara *”wäll bebygdt, haar ingen åker el. uthsäde, eng till 30 stackar, een nödig kåhltäppa, humblegård till 60 stänger, godt ymbnigt Muhlbete, gott fiske”*

Från 1907 och framåt har Fagerhult fungerat som lunchplats i samband med de kungliga älgjakterna. Vid huset minner en rad av kungastenar om celebra besök.

Under århundranden har stora delar av Halle- och Hunnberg utnyttjats för jordbruk och bete. Enligt kartor från 1820-talet låg nära 500 ha under någon form av hävd. Skogsbetet var omfattande ända in på 1920-talet och utnyttjades av såväl slättbönder som bergsbor. Som framgår av kartexemplet från 1926 över Grinnsjö brukades stora delar av det idag öppna området som slätteräng med insprängda små åkertegar. Gränsande till ängen fanns även ett antal hagar och sk betesskog.

Förhållandena var likartade på Fagerhult men här är spåren av ängshävden idag inte lika tydlig då torpet var bebott och marken brukad, med vad som får antas successivt allt modernare bruksformer, ända fram till 1961.

Inägocharta över Grinnsjö 1926. Tolkad och renritad av G. Söderström

3.3 Markanvändning

Skogsmarken har sedan fridlysningen som domänreservat påverkats mycket lite av skogsbruksåtgärder dock har naturvårdande åtgärder i form av avverkningar, gallringar och röjningar utförts. De öppna inägorna hävdades extensivt med syftet att fungera som bete för viltet på berget. Idag hävdas inägorna med slätter och efterbete av nöt eller får. Några av de gamla åkrarna som varit igenplanterade med gran har avverkats under 1996.

I skötseln av Grinnsjöområdet tar naturskyddsföreningarna i Grästorps, Trollhättan och Vänersborg en mycket aktiv del.

3.4 Tillgänglighet

Skogsvägarna till reservatet är avstängda för obehörig biltrafik med bommar ute vid ringvägen.

Reservatet kan nås till fots från P-platzerna vid Prästeklev, ca 1 400 m och Grågåsen, ca 1200 m.

3.5 Anordningar för friluftslivet

Naturskyddsföreningen har skyltat och iordningställt leder samt anlagt två eldstäder vid Grinnsjö. Assi Domän använder huset på Fagerhult som enkel förläggning för besökare som vill studera bergen.

3.6 Tillsyn

Assi Domän AB bedriver tillsyn.

II PLANDEL

1 *Disposition och skötsel av mark och vatten*

1.1 Övergripande mål

Genom traditionell hävd skall det småskaliga odlingslandskapets artrikedom bevaras och förstärkas och genom olika åtgärder skall områdets olika kulturelement bevaras och tydliggöras.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Inägomark, åkerrenar, markvägar och brynkanter

Mål: Den hävdgynnade floran och vegetationen på inägorna skall vårdas så att arter som slåttergubbe, trådtåg, brudbröd, smörboll, bockrot, blodnäva och klockgentiana kan utvecklas och förnyra sig i långsiktigt livskraftiga bestånd.

Riktlinjer och åtgärder: Årlig slåtter skall i likhet med tidigare år bedrivas på den gräsbärande marken med efterbete av nöt alternativt får. Marken får ej kultiveras eller påföras gödsel eller bekämpningsmedel. Återkommande röjning av sly och buskar skall vid behov genomföras för att områdena ej skall växa igen. Enstaka lövträd och buskar av hassel, slån, nypn eller hagtorn kan lämnas vid hägnadsrester och odlingsrösen för att öka områdets mångfald. Hävdpåverkan skall vid betesperiodens slut på hösten ha varit sådan att all gräsmark är väl avbetad. Den

kvarstående vegetationsmängden skall vara liten på all mark. Den genomsnittliga stubbhöjden skall på torr till frisk mark vara högst 3 - 7 cm, på fuktig eller blöt mark högst 10 -15 cm. Där permanenta stängsel saknas utnyttjas mobila elstängsel vilket gör det möjligt att reglera betesfållans storlek i förhållande till djurbesättningens storlek och betestillgång.

Stenar från åkrarna och sådana som spridits ut på slåttermarker läggs upp på befintliga odlingsrösen. För att gynna klockgentianan skall prövas möjligheten att under våren bränna av förna och fjolårsgräs.

Åkertegarna på Fagerhult skall växelvis brytas upp och odlas enligt tresädesprincipen och besås med stråsäd med ogräsinblandning. Lämpliga ogrässlager med tradition i området är blåklint, gullkrage, klätt, råglösa, åkerkösa, lindådra, korndådra, och åkerkulla.

I slåttermarken skall lämpliga lövträd av ask, lind, sälk och björk topphuggas och hamlas kontinuerligt hamlas vart 5 - 7 år. Inägorna skall hägnas mot skogen med traditionell trädgårdsgård där så är möjligt.

1.2.2 Skogsmark

Mål: Gles plockhuggen, betad skog med karaktär av "bondeskog", med 20 % lövandel. Skog av sumpskogskaraktär lämnas för fri utveckling

Riktlinjer och åtgärder: Plockhuggningsåtgärder skall i första hand företas i fd hagmark och betesskog som gränsar till inägorna så att lövträden gynnas. Avverkning skall ske genom plock-huggning. Större solitärer av ek skall friställas för att öka ljusinsläppet. Ungskog av gran som växer på de gamla inägorna skall avverkas och marken med hyggesrester ska brännas eller tas bort. Uttag av träd för tillverkning av gårdsgårdar skall vara möjlig inom vissa områden.

För att gynna förekomsten av vedlevande insekter och svampar skall grova stammar av avverkade och vindfällade lövträd tillåtas ligga kvar där de inte är till hinder för skötseln av naturreservatet. De som måste avlägsnas flyttas till undanskymda ställen i brynkanter eller gläntor i skogen.

1.2.3 Faunavård och jakt

Förordnandet innebär inga förändringar för rådande jakt- och viltvård. Befintliga siktgator får röjas.

Skötselåtgärder skall utföras under sådan tid på året och på sådant sätt att risken för allvarliga störningar för faunan blir så liten som möjligt.

1.2.4 Disposition och skötsel av byggnader

Assi Domän AB äger och förvaltar samtliga byggnader inom reservatet. Torpet vid Fagerhult disponeras av företaget och användes vid representationsjakt.

Torpen vid Grinnsjön hyrs ut.

Byggnader och tomtmark skall hållas i sådant skick att de inte förfular landskapsbilden.

Reparationer och eventuella om- eller tillbyggnader skall exteriörmässigt utföras i överensstämmelse med byggnadstraditionen på orten.

Ägare/hyresgäst svarar för underhåll av bebyggelse.

1.3 Behandling av skötselområden

Skötselområde 1a

Brynkantsvegetation vid Fagerhult i östvärd sluttning med inslag av berg och odlingsrösen. De flesta barrträden har avverkats under 1996. Kvarstående trädskikt består av gles stående ekar och björkar. En och hasselbuskar förekommer. Fältskiktet är fläckvis är dåligt utvecklat eftersom marken tidigare har varit skuggad av gran. Marken bär inom mindre ytor spår av tidigare kultivering.

Mål: Gles lövträdsvegetation med ett sammanhängande fältskikt av gräs och örter.

Istandsättningåtgärder: -

Underhållsåtgärder: Områdena skall stängslas och beteshävdas. Røjning och gallring kring större solitärer av ek. Ytor med önbråken slås varje år för att gynna gräs och örter.

Skötselområde 1b

Brynkantsvegetation i östvärd sluttning med gles trädskikt av ek och lind som lämnats efter en utförd avverkning under 1996. En liten bäck rinner genom området och enstaka odlingsrösen förekommer i sluttningen.

Mål: Gles lövträdsvegetation med ett sammanhängande fältskikt av gräs och örter.

Istandsättningsåtgärder: Risdragning av kvistar och grenar efter en tidigare avverkning.

Underhållningsåtgärder: Områdena skall stängslas och beteshävdas. Røjning och gallring kring större solitärer av ek.

Skötselområde 1c

Brynkant i sydvärd sluttning där ett gles trädskikt av ek och tall lämnats efter en utförd avverkning och røjning 1996. I fältskiktet förekommer bergsslok, kruståtel, rødven, piprør, liljekonvalj, blodrot och fårsvingel. Enbuskar växer spridda. Fältskiktet fläckvis dåligt utvecklat där det har vuxit gran.

Mål: Ökat lövträdsinslag.

Istandsättningsåtgärder: Risdragning av kvistar och grenar efter tidigare avverkning.

Underhållsåtgärder: Området skall stängslas och beteshävdas. Rökning och gallring kring stora solitära ekar.

Skötselområde 1 d

Brynkant norr om torpet Fagerhult. Trädskiktet består av gran, ek, lind och enstaka tallar. Hassel förekommer. Det finns ett stort antal odlings- och röjningsrösen.

Mål: Glest lövträdsbestånd med inslag av hasselbuskage och ett sammanhängande fältskikt av gräs och örter.

Istandsättningsåtgärder: Alla barrträd avverkas liksom enstaka lövträd som konkurrerar om ljuset med stora ekar och lindar.

Underhållsåtgärder: Öppna ytor mellan träden slås eller hägnas in och betas. Rökning och gallring kring stora solitära ekar.

Skötselområde 1e

Brynkant mellan reservatsgränsen i söder och bilvägen. Blandskog med ek, tall och gran men även björk och ask. Närmast gården växer gullregn. På flera platser inom området återfinns resterna av en stenmur.

Mål: Ökat lövträdsinslag och avverkning av samtliga barrträd nedanför stenvallen.

Istandsättningsåtgärder: Avverkning och rökning av barrträd som växer mellan vägen och resterna av stenvallen.

Underhållsåtgärder: Slåtter av de öppna gräsyterna närmast vägen.

Skötselområde 2a

Öppen gräsbärande vall

Mål: Grässvålen skall hållas välhävdat för att förhindra slyuppslag.

Istandsättningsåtgärder: Rensning av dike.

Underhållsåtgärder: Årligt bete med efterföljande putsning vid dåligt betetryck.

Skötselområde 2b

Öppen gräsbärande vall med öppna diken som i den östra kanten begränsas av en sluttning med odlingsrösen och hållmarker. I sluttningen växer enstaka träd av ask, alm och lind. Flera träd har topphuggits för att kunna hamlas. Fältskiktet domineras av tuvtåtel i de fuktigare delarna och som ersätts av ängskavle, ängsgröe och rödven på torrare mark.

Mål: Grässvålen skall hållas välhävda för att förhindra slyuppslag.

Istandsättningsåtgärder: Rensning av dike med handredskap.

Underhållsåtgärder: Årligt bete och kompletterande putsning vid dåligt betetryck. Årlig hamling av vissa av träden.

Skötselområde 2c

Öppen gräsbärande vall öster om husen. Åkern utnyttjas för stråsäd.

Mål: Åker med vall eller odling av stråsäd.

Istandsättningsåtgärder: Rensning av diken. Sådd av höstråg eller annat sädesslag samt insådd av vallväxter efter vintern.

Underhållsåtgärder: Skörd samt efterbete.

Skötselområde 3a

Gammal åker som varit bevuxen med ett tätt 35-årigt granbestånd. Granarna har avverkats under 1996. Gränsande till åkern finns gamla odlingsimpediment med stora solitärer av ek. I åkern finns även ett antal odlingsrösen.

Mål: Öppen åker med växelvis odling av stråsäd.

Istandsättningsåtgärder: Marken skall svedjas och därefter bearbetas och besås med råg. Alternativt kan potatis sättas följt av stråsäd. Rensning av befintliga diken. Uppbrytning av granstubbar efter hand

Underhållsåtgärder: Åkerbruk i växtföljd, tresädesbruk.

Skötselområde 3b

Gammal åker som varit bevuxen med ett tätt 35-årigt granbestånd. Granarna har avverkats under 1996. Ned mot åkern finns en liten bäck som via ett dike i åkern leds norrut mot mossen.

Mål: Öppen gräsbärande vall med växelvis odling av stråsäd.

Istandsättningsåtgärder: Marken skall svedjas och därefter bearbetas och besås med råg. Alternativt kan potatis sättas följt av stråsäd. Uppbrytning av granstubbarna sker efter hand.

Underhållsåtgärder: Årligt bete och kompletterande slåtter vid för dåligt betestryck.

Skötselområde 4

Lövträdsdominerad slåtteräng kring gårdsmiljön med inslag av trädgårdsväxter och vårdträd. Många av träden är topphuggna för att kunna hamlas.

Mål: Bevara områdets karaktär av hackslåttäng.

Istandsättningsåtgärder: Røjning av lövsly. Toppuggning av lövbärande träd, främst ask, lönn, sälk och lind för att erhålla träd lämpliga för hamling. Gallring av lövträden öster om husen.

Underhållsåtgärder: Årlig fagning och slåtter av gräsmarken. Årlig hamling av träden

Skötselområde 5

Till mossen gränsande 90-årig tät granskog av frisk till fuktig ristyp. Fältskiktet ställvis svagt utvecklat med stort inslag av mossor. Stort inslag av tall men även björk och ek på vissa platser. Genom området går den sk vattenhämtarstigen.

Mål: Gles plockhuggen skog med skogsbete. Fri utveckling på fuktig mark.

Istandsättningsåtgärder: Gallring och røjning kring större lövträd på fastmark. Røjning och markering av vattenhämtarstigen.

Underhållningsåtgärder: Plockhuggning. Skogsbete.

Skötselområde 6

Brant, östvänd sluttning med drygt 120-årig barrblandskog av frisk ristyp med inslag av ek, björk och rönn .

Mål: Gles plockhuggen skog med skogsbete.

Istandsättningsåtgärder: Gallring och røjning kring större lövträd.

Underhållsåtgärder: Plockhuggning. Skogsbete.

Skötselområde 7

Tall och lövträdsbevuxen mosse som i kanterna är påverkad av gamla diken.

Mål: Fri utveckling

Åtgärder: ----

Skötselområde 8

Fastmarksudde i mosse med ungbestand av tall och spridda äldre tallar.

Mål: Gles luckig blandskog

Istandsättningsåtgärder: Gallring av ungtall.

Underhållsåtgärder: Plockhuggning.

Skötselområde 9

Gammal åker bevuxen med ett tätt, likåldrigt granbestånd.

Mål: Öppen gräsbärande vall

Istandsättningsåtgärder: Granarna skall avverkas och marken stubbrytas. Marken skall svedjas och därefter besås med höstråg med insådd av vallgrödor våren efter rågsådden. Alternativt kan potatis sättas följt av stråsådesodling.

Underhållsåtgärder: Efter skörden utnyttjas vallen för bete.

Skötselområde 10

Gles blandskog med förekomst av stora ekar. Odlingsrösen förekommer närmast inägorna.

Mål: Gles blandskog med skogsbete. På sikt ska den del som bär spår av tidigare brukning införlivas med inägomarken.

Istandsättningsåtgärder: Upparbetning av vindfällan. Uppsättning av elstängsel i samband med bete. Gallring och röjning kring de stora ekarna eller andra större lövträd.

Underhållsåtgärder: Skogen sambetas med den angränsande öppna betesfållan åt väster (område 13). Successiv utgallring av granar.

Skötselområde 11

90-årig talldominerat bestånd med inslag av gamla solitärer av ek. Odlings- och röjningsrösen är rikligt förekommande i den södra delen mot inägorna.

Mål: Gles blandskog med bete. På sikt ska den del som bär spår av tidigare brukning införlivas med inägomarken.

Istandsättningsåtgärder: Upparbetning av vindfällan och friställande av gamla lövträdsolitärer.

Underhållsåtgärder: Successiv utgallring av gran och tall. Skogsbete.

Skötselområde 12

Sumpskog med björk och gran

Mål: Fri utveckling

Åtgärder: ----

Skötselområde 13

Öppen inägomark med spridda träd av ek, ask, sälg och asp. Många träd är topphuggna för att kunna hamlas och asparna är ringbarkade. I den östra delen har trädskiktet successivt gallrats så att en gles ställning av tall återstår.

Mål: Gynna slåtter- och betesgynnade arter.

Istandsättningsåtgärder: Topphuggning och hamling av lövträd. Hägna inägorna med traditionell gärdesgård mot skogsmarkerna. Avverkning av tallarna i den östra delen av inägomarken.

Efter utvärdering av odlingarna på Fagerhult bör övervägas om uppbrytning kan ske av en eller flera åkrar närmast husen vid Grinnsjö för odling av stråsäd.

Underhållsåtgärder: Årlig fagning av slåttermarken. Årlig slåtter med efterbete av nöt eller får.

Skötselområde 14

Strandäng av blååtelfuktängstyp som ställvis övergår i högörtfuktäng. Här växer klockgentiana.

Mål: Vålhävdad slåttermad för att gynna blå klockgentiana.

Istandsättningsåtgärder: Avverkning av 2/3 av björkarna. De som sparas topphuggs för att kunna hamlas.

Underhållsåtgärder: Årlig slåtter och röjning av stubb och rotskott. Ansamling av förna och fjolårsgräs skall brännas tidigt på våren.

2 *Anordningar för rekreation och friluftsliv*

2.1 Övergripande mål

Vissa enklare anordningar och informationsskyltar skall anordnas för att vägleda besökare och för att minska risken för slitage och skogsbrand.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Ingen ändring av nuvarande förhållanden. Se beskrivning.

2.2.2 Friluftsanordningar

Vandringsleder

Beskrivning: En 1 km lång rundslinga finns vid Grinnsjö liksom en stig i öster som går mellan Fagerhult och Grinnsjö. En nyupptäckt stig, ”vattenhämtarstigen”, går i den västra mossekanten mellan Grinnsjö och Fagerhult i rakt nord-sydlig riktning.

Riktlinjer: Utöver de ovan nämnda skall inga ytterligare leder anläggas. Enhetlig markering och skyltning skall ske av de befintliga lederna.

Eldstäder

Beskrivning: En eldstad finns vid Grinnsjö och en vid stranden av Grinnsjön. I övrigt saknas iordningställda eldstäder.

Riktlinjer: En fast eldstad iordningställs vid stranden av Bergsjön.

2.2.3 Renhållning

Sopor skall omhändertas av markägaren.

2.2.4 Information

Informationsskyltar

Skyltar med information om föreskrifter och naturförhållanden skall sättas upp vid Fagerhult och Grinnsjö samt vid Prästeklev och vid parkeringen vid sjön Grågåsen. Skyltarna utformas i samråd mellan Assi Domän, länsstyrelsen och naturskyddsföreningarna.

2.2.5 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsmarkering skall utföras enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

3 Tillsyn

Naturvårdsförvaltaren svarar för tillsynen av reservatet. Avtal och arbetsinstruktion skall upprättas mellan länsstyrelsen och naturvårdsförvaltaren.

4 Dokumentation av utförda åtgärder

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder genom att ange

- * skötselområde, skogsbestånd
- * utförd åtgärd inom resp område och skogsbestånd
- * år och månad för åtgärdens utförande
- * kostnader för naturvårdsförvaltningen
- * finansiering
- * intäkter av naturvårdsförvaltningen
- * ev notering om åtgärdens effekt eller om annat av intresse inom reservatet, t ex störningar på fågellivet.

Analys och dokumentation av skötselåtgärderna skall ske med avseende på beståndshöjden i växtsamhällena , vegetationsmängd, grässvålens täthet, namngivning av växtsamhällena och igenväxningsvegetation. Metoderna för detta beskrivs utförligt i Naturvårdsverkets bok ”Äldre fodermarker”.

Denna dokumentation skall utgöra underlag vid en eventuell revidering av skötselplanen.

5 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller för överskådlig framtid vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall däremot ses över vart 10:e år eller i övrigt när berörda parter anser det påkallat.

6 *Finansiering av naturvårdsförvaltningen*

6.1 Ekonomisk utredning

Naturvårdsförvaltaren har tillsammans med länsstyrelsen gjort en ekonomisk utredning, daterad 1996-11-11, avseende kostnader och intäkter för naturvårdsförvaltningen. Utredningen biläggs.

6.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Skötsel och underhåll av byggnader, gårdsplaner och vägar bekostas av markägaren.

Skötselåtgärder i naturbetesmark och skötsel av solitärträd samt småbiotoper som inte täcks av EU:s miljöstöd bekostas av staten.

Utmärkning och skyltning av reservatet, samt informationstavlor och stängselgenomgångar utförs och bekostas av staten

Återföring av gran-ungskog till åker bekostas av staten.

Avverkning i form av gallring och plockhuggning på skogsmark bekostas av markägaren.

Renhållning kring markerade stigar och eldstäder bekostas av staten.

FÖRTECKNING ÖVER INVENTERINGAR, RAPPORTER MM

Andersson, M. 1976. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Naturinventering av Halle-Hunneberg. Del III Zoologi.

Bohlin, A, Geijer, M. 1989. Halle- och Hunnebergs flora

Gustafsson, L, Tyrland, M-L. 1976. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Naturinventering av Halle-Hunneberg, del II Botanik.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1978. Halle- och Hunneberg - sammanfattande rapport.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1994:5. Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län.

Rudberg, S, 1976, Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Naturinventering

av Halle- och Hunneberg. Del I Geovetenskap.

Schilling-Görling, K. 1976. Länsstyrelsen i Älvsborgs län,
Naturinventering av Halle-Hunneberg. Del IV Landskapsbildsanalys.

Muntlig och skriftlig information:

Göran Söderström, Naturskyddsföreningen i Vänersborg

Bilaga

Utredning av kostnader och intäkter för naturvårdsförvaltningen

Undantagen från fastställelse enligt § 9 naturvårdsförordningen.

Naturvårdsobjekt: Naturreseptatet Grinnsjö domänreservat.
Kommun: Vänersborg
Län: Älvsborg

Upprättad den 11 november 1996.

Kalkyl för kostnader och intäkter budgetåren 1 - 10.

Engångsåtgärder

<u>Åtgärd</u>	<u>Kostnader</u>	<u>Intäkter</u>
Utmärkning av gränser	8 kkr	-
Skyltning	50 kkr	
Iordningställande av slåttermark	45 kkr	5 kkr
Iordningställande av hagmark	50 kkr	10 kkr

Iordningställande av åkrar	20 kkr	10 kkr
Uppsättning av gärdesgårdar	50 kkr	-

Summa:	223 kkr	25 kkr
--------	---------	--------

Underhållsåtgärder

Skötsel av slättermark utöver EU-stöd	10 kkr	-
Skötsel av betesmark	8 kkr	-
Skötsel av åkrar	25 kkr	-
Skötsel av strövstigar	2 kkr	-
Renhållning	1 kkr	-
Dokumentation	4 kkr	-

Summa:	50 kkr	-
--------	--------	---